

Sak 34/2014

ORIENTERING OM MAKRELLSTØRJE

1 Sammendrag

I 2014 gjennomførte Norge et forsøksfiske etter makrellstørje. Fartøyet som ble valgt ut til å delta i forsøksfisket fikk tildelt en kvote på 30 tonn makrellstørje, og gjennomførte fisket i perioden midten av august til midten av september. I tråd med reguleringene i ICCAT (the International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas) var observatør fra ICCAT om bord under hele forsøksfisket. Fartøyet var selv ansvarlig for å betale kostnadene knyttet til fisket. Forsøksfisket resulterte ikke i fangst.

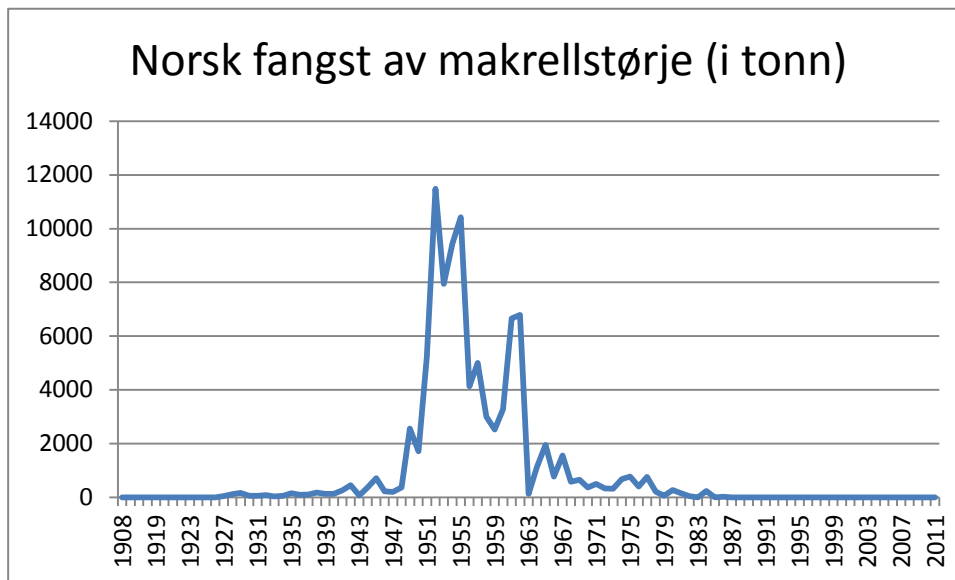
Foto: © Brian J. Skerry /National Geographic Stock / WWF

2 Historikk

Makrellstørje (*Thunnus thynnus*), også kalt størje og blåfinnet tunfisk, er en fisk i makrellfamilien (*scombridae*). Den kan bli mer enn 3 meter lang, veie godt over 500 kg, og er den aller største tunfiskarten og beinfisken på kloden. Makrellstørja er utbredt over hele Nord-Atlanteren og Middelhavet, men er utryddet i Svartehavet.

Det norske fisket etter makrellstørje begynte på slutten av 1920-tallet. De første 10-20 årene varierte årlig fangstmengde fra 40-50 tonn pr år til opp mot 500 tonn pr år. Etter andre verdenskrig skjøt fisket fart, og i perioden 1950-1959 ble det årlig fisket mellom 1,700 tonn og 11,500 tonn. De beste årene var i 1952 og 1955. Utover på 1960-tallet falt den årlige fangstmengde og var mange år under 1,000 tonn. Det siste året det ble fisket et tosifret antall tonn makrellstørje var i 1986 (31 tonn) og siden har en bare sett sporadiske bifangster i norsk fiskeri.

Figur 1: Oversikt over fangstutviklingen

Kilde: Statistisk Sentralbyrå (SSB)

I 1998 ble det igjen observert makrellstørje i norske farvann, og det ble innført forbud mot fiske av arten i våre farvann. Det ble imidlertid åpnet opp for et begrenset forsøksfiske med størjenot, på bakgrunnen av meldinger om akseptable fangster ved Island. I 1998 ble det fanget ca 6 tonn i norske farvann, men etter dette ble det ikke meldt om større fangster. I perioden frem til 2003 gjennomførte flere fartøy forsøksfiske etter makrellstørje i Norges økonomiske sone innenfor et totalkvantum på inntil 100 tonn rund vekt. Som vilkår ble det krevd at det bare skulle benyttes størjenot med maskevidde større enn 100 millimeter. Fartøyet skulle føre fangstdagbok over størjefisket med nøyaktig posisjon for fiske, beskrivelse av redskap, fangstdybde og vanntemperatur. Fartøyet skulle gi oppgave over antall fisk i det enkelte kast, samt lengde og vekt av hver enkelt fisk, og fartøyet skulle videre gi melding om landing for eventuell biologisk kontroll.

I 2005 ble forskrift om regulering av fisket etter makrellstørje vedtatt. Med bakgrunn i samtaler med enkeltaktører i næringen, la Fiskeridirektoratet til grunn at det av økonomiske årsaker kunne være vanskelig å få mannskap med på et fiske med så stor usikkerhet knyttet til fangst. Mye tid ville gå med til fiskeleding, og drivstoffutgiftene kunne neppe forsvares. Fiskeridirektoratet forsøkte derfor å få på plass støtte til fiskeleding, uten at en lyktes med dette. En rekke fartøy meldte seg på fisket etter makrellstørje i 2005, men det var ingen fartøy som tok utseiling for fiske. Det ble således ikke registrert noen fangst av makrellstørje i 2005.

Reguleringen av makrellstørje ble videreført i 2006. I 2007 ble det igjen forbudt å fiske makrellstørje, og dette forbudet gjelder fremdeles. Bakgrunnen for forbudet var bestandens dårlige forfatning. I

henhold til forskriften skal levedyktig makrellstørje som tas som bifangst straks slippes på sjøen, mens død eller døende fisk skal landes, jf. § 2. Dersom det blir landet makrellstørje, plikter den som er ansvarlig på fartøyet å gi Fiskeridirektoratet de opplysninger som er nødvendige for å utstede "ICCAT fangstdokument". Dette dokumentet skal følge med forsendelsen dersom fisken omsettes innenlands eller eksporteres, jf. forskrift om fangstdokumentasjon for makrellstørje, storøyet tunfisk og sverdfisk §§ 3, 4 og 6. Det er heller ikke tillatt å importere makrellstørje uten slikt fangstdokument.

I 2008 ble det tatt en makrellstørje som bifangst i kolmulefisket vest av Irland, og i 2013 ble det registrert to bifangster av makrellstørje, henholdsvis i kolmulefiske vest av Irland og i fisket etter hestmakrell i våre egne farvann. I 2014 er en makrellstørje tatt som bifangst i fisket etter kolmule vest av Irland. Det er så langt ikke meldt om ytterligere bifangst av makrellstørje i år.

II ICCAT

Makrellstørjen er en langt migrerende fisk, og for å få en effektiv forvaltning må forvaltningstiltak dekke samtlige fiskeri rettet mot bestanden i utbredelsesområdet. Slike forvaltningsvedtak fattes av den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT – the International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas). Denne organisasjonen har ansvaret for bevaring og forvaltning av tunfisk og tunfisklignende arter i Atlanterhavet og tilstøtende farvann, som Middelhavet og Mexicogolfen. De økonomiske sonene til kyststatene i området er inkludert i konvensjonsområdet.

For at Norge skulle kunne fiske makrellstørje i samsvar med internasjonal havrett var det nødvendig å bli part i eller samarbeide med ICCAT. Norge hadde i mange år status som observatør i organisasjonen, men tiltrådte kommisjonen i 2004. Norske forvaltningsvedtak må derfor være i samsvar med de vedtak ICCAT fatter.

En hovedutfordring for ICCAT de siste 10 - 15 år har vært å få til en gjenoppbygging av bestanden av makrellstørje. En større bestand vil gi større fangstutbytte og komme samtlige land med kvoterettigheter på bestanden til gode. En større bestand vil også få en større utbredelse, noe som i sin tur kan bedre fangstforholdene i norske farvann.

For å få til en effektiv gjenoppbygning har ICCAT gjennomført en rekke forvaltningsvedtak der hovedhensikten har vært å tilpasse fangstkapasitet til fangstgrunnlaget, verne gyteområdene, fangst av ung fisk og endelig sørge for at samlet fangst blir registrert og ikke overstiger den årlige totalkvote.

TAC for makrellstørje er for 2014 satt til 13.400 tonn, med et tillegg på 100 tonn til Algerie. Norge har en andel på 0,23 % av TACen, noe som tilsvarer en kvote på 30,97 tonn. Av forvaltningsplanen følger det at fiske etter makrellstørje med linefartøy over 24 meter er tillatt i våre farvann i perioden 1. januar til 31. mai. Med ringnotfartøy er fisket tillatt i perioden 26. mai til 24. juni. Normalt vandringmønster for makrellstørje tilsier imidlertid at det er i perioden juli til oktober denne arten vil befinne seg i våre farvann. Det innebærer at forvaltningsplanen i utgangspunktet forbyr fiske etter makrellstørje på det tidspunkt størjen befinner seg i våre farvann. Denne problemstillingen vil bli tatt opp fra norsk side på kommende årsmøte i ICCAT.

ICCAT har et eget register over fartøy med tillatelse til å fiske etter makrellstørje i konvensjonsområdet, og kun fartøy som er ført i dette registeret kan drive lovlig fiske etter arten. I

tillegg stilles krav om VMS (satelittsporing) og fangstdagbok. Videre kreves det nasjonale observatører om bord på minst 20 % av alle linefartøy (over 15 m) som driver aktivt fiske etter makrellstørje, mens det for ringnotfartøy kreves 100 % observatørdekning av observatører pekt ut i samsvar med ICCATs regionale observatørprogram. Kostnadene knyttet til det regionale observatørprogrammet skal bæres av fartøyeiere, de som driver fiske med feller og oppfeitingsfarmer, og blir kalkulert på bakgrunn av de totale kostnader ved programmet.

Minstemålet er satt til 30 kg, eller 115 cm, og det gjelder i utgangspunktet et utkastpåbud for størje under minstemål.

Makrellstørje kan bare landes i havner som er særskilt utpekt og ført på ICCATs liste i samsvar med forvaltningsplanen, og det kreves full inspektørdekning i de tidsrom der landing av makrellstørje er tillatt. Før ankomst må fartøyet sende forhåndsmelding med informasjon om estimert ankomsttid, estimert kvantum makrellstørje om bord og i hvilket geografisk område fisken er tatt.

Det foreligger også krav om ICCAT fangstdokument¹ for både innenlands og utenlands handel med makrellstørje. Ved fangst av størje skal slike fangstdokument fylles ut og sendes Fiskeridirektoratet for validering. Videre skal informasjon om eventuell omlasting, innenlands handel, eksport med mer føres på fangstdokumentet, og dette må så bekreftes av Fiskeridirektoratet. ICCATs fangstdokumenter har vært papirbaserte, men organisasjonen arbeider nå for å få på plass et elektronisk system.

3 Reguleringen i 2014

Innføring av forsøksfiske

Under reguleringsmøtet 7. november 2013 la Fiskeridirektøren frem orienteringssak om makrellstørje. I denne saken ble det informert om at Norge forventet en begrenset kvote på ca 30 tonn makrellstørje i 2014. Det ble videre informert om at Fiskeridirektoratet tok sikte på å ta opp spørsmål om en eventuell regulering av makrellstørje ved et høringsnotat etter årsmøtet i ICCAT (The International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas) var avholdt.

Under årsmøtet i ICCAT høsten 2013 fikk Norge tildelt en kvote på 30,97 tonn makrellstørje. Tidligere år har ICCAT regelverket ikke åpnet for et fiske etter makrellstørje i den perioden arten befinner seg i Norge. I 2013 fikk Norge imidlertid gjennomslag for at det ble åpnet for fiske etter makrellstørje i norsk sone med ringnot i perioden fra og med 25. juni til og med 31. oktober og med line i perioden fra og med 1. august til og med 31. januar. På denne bakgrunn sendte Fiskeridirektoratet den 13. desember 2013 ut høring om forslag til regulering av fiske etter makrellstørje i 2014 og høring om forslag til endringer i forskrift nr 332 om fangstdokumentasjon for makrellstørje, storøyet tunfisk og sverdfisk med frist for innspill den 24. januar 2014.

Med bakgrunn i høringssvarene besluttet Nærings- og Fiskeridepartementet den 13. februar 2014 å fastsette forskrift om regulering av fisket etter makrellstørje (*Thunnus thynnus*) i 2014. Reguleringen innebar et forbud mot direktefiske av makrellstørje. Imidlertid ble det åpnet for at et fartøy som

¹ RECOMMENDATION BY ICCAT AMENDING RECOMMENDATION 09-11 ON AN ICCAT BLUEFIN TUNA CATCH DOCUMENTATION PROGRAMME

fisker med ringnot fikk adgang til å fiske og lande inntil 30 tonn makrellstørje i 2014 i Norges territorialfarvann og økonomiske sone i perioden fra og med 25. juni til og med 31. oktober. Det ble satt av 970 kilo makrellstørje til bifangst av makrellstørje i fiske etter andre arter. Fisket på de 30 tonnene makrellstørje ble lagt opp som et forsøksfiske og fartøy som ønsket å delta i fisket måtte melde seg på til Fiskeridirektoratet innen 21. februar 2014. I forskriften ble det beskrevet tre faktorer som Fiskeridirektoratet kunne legge vekt på i forbindelse med utvelgelsen:

- at fartøyet var egnet, bemannet og utrustet til fiske etter makrellstørje
- tidligere erfaring med fiske etter makrellstørje eller tilsvarende fiske
- evne til å ivareta kvalitet på makrellstørjen frem til landing

Den 14. februar 2014 la Fiskeridirektoratet ut en pressemelding på sine nettsider med informasjon om forsøksfiske etter makrellstørje. I pressemeldingen ble det opplyst at fartøyet som fikk tildelt forsøksfisket måtte ha 100 prosent dekning av observatører fra ICCATs regionale observatørprogram (RoP). Det ble også opplyst om at kostnaden for observatør i 2014 foreløpig ikke var fastsatt, men at kostnadene i 2013 utgjorde et fast beløp på € 7 500 + € 4 500, samt et døgnhonorar på € 260. Det viste seg senere at disse kostnadene ble videreført i 2014. Det ble også informert om at deltakende fartøy kunne pålegges å ha forskere fra havforskningsinstituttet om bord for prøvetaking av fangst. Som vedlegg til utlysningsteksten ble det vist til forskriften om regulering av fisket etter makrellstørje i 2014, ICCAT-reguleringen, høringsnotatet til næringen, og oversendelsesbrevet til NFD.

Den 25. februar 2014 la Fiskeridirektoratet ut informasjon på sine nettsider om at 28 fartøy hadde meldt seg på til forsøksfiske etter makrellstørje. Oversikt over hvilke fartøy som hadde meldt seg på ble lagt ved i nyhetssaken. Det ble også informert om at det geografiske området de påmeldte fartøyene er hjemmehørende i medførte et behov for ytterligere tilføyelser i listen over havner for mottak av makrellstørje og at ytterligere havner derfor ville bli sendt til ICCAT innen fristen 1. mars. Fiskeridirektoratet gjorde for øvrig oppmerksom på at deltakelse i et eventuelt forsøksfiske ikke ville være bestemmende for deltakelse i et fremtidig fiskeri etter makrellstørje.

Den 21. mars informerte Fiskeridirektoratet på sine nettsider om at fartøyet Hillersøy var valgt ut til å få delta i forsøksfiske etter makrellstørje. Fiskeridirektoratet informerte videre om at det var satt opp en prioritert liste med fem kandidater og at tilbudet ville gå til nummer 2 dersom nummer 1 på listen takket nei, og så videre.

Det ble også opplyst om at vedtaket kunne påklages til Nærings- og fiskeridepartementet i henhold til bestemmelsene i forvaltningsloven og at vedtaket ikke var endelig før en eventuell klagerunde vedrørende tildeling av tillatelse var sluttført. Fiskeridirektoratet mottok ingen klager og vedtaket ble således stående.

Øvrige endringer i reguleringen av makrellstørje i 2014

Med bakgrunn i den nevnte høringen 13. desember 2013 besluttet Nærings- og kystdepartementet den 28. februar 2014 å endre forskrift nr 332 om fangstdokumentasjon for makrellstørje, storøyet tunfisk og sverdfisk. Endringen innebar blant annet en definisjon av fangstdokument som også omfattet elektroniske dokument godkjent av norske myndigheter i samsvar med krav i ICCAT.

Elektroniske fangstdokument er under utvikling i ICCAT, og den 14. mai i år informerte Norge ICCAT om at vi fremover har til hensikt å benytte oss av det elektroniske fangstdokumentetsystemet.

En annen endring i reguleringen som har stor praktisk betydning er at det ikke lenger er krav om at det skal utstedes et eget fangstdokument for hver fisk som landes – det er tilstrekkelig at det utstedes et fangstdokument pr. landing

4 Fisket i 2014

Gjennomføring av forsøksfiske

I utgangspunktet var fisket etter makrellstørje planlagt til perioden 15. august til og med 30. september 2014. Som følge av endringer i planen ankom observatør fra ICCAT fartøyet den 18. august 2014 for å delta i fisket med planlagt oppstart 19. august s.å. Fartøyet lette, men fant ikke makrellstørjen, og valgte å avslutte sitt fiske den 21. september i år. Grunnet dårlig tilgjengelighet ble det derfor ingen fangst i 2014.

I tillegg til observatør fra ICCAT hadde fartøyet en representant fra kjøper om bord som skulle sikre best mulig kvalitet på fangsten. Havforskningsinstituttet hadde dessuten leid inn fartøyet Olavsson som følgefartøy i forbindelse med fisket.

Evaluering av forsøksfisket

Årets forsøksfiske etter makrellstørje resulterte ikke i fangst. Selv om forsøksfisket ikke har gitt avkastning i form av fangst, har Havforskningsinstituttet likevel sett noen faktorer hva gjelder makrellstørjen som kan ha betydning for et eventuelt fremtidig forsøksfiske av arten. Eksempelvis setter Havforskningsinstituttet i sitt innspill til denne sak fokus på at økosystemet på Vestlandet på 50- 60 tallet var helt annerledes enn det som er i dag. Den gang var det i større grad småsild langs kysten sør for Stad og mange tobisstimer samt brisling som tiltrakk seg makrellstørje i stor grad. Nå er disse små pelagiske artene byttet ut med makrell som er vanskeligere å fange for størjen, særlig når makrellen står spredt og er i mindre konsentrasjoner, slik vi har sett i år. Ved slike tilfeller må størjen spre seg utover et større område for å jakte på makrellen.

Det er ventet at den norske kvoten på makrellstørje i 2015 vil bli noe høyere enn årets kvote. Årsmøtet i ICCAT finner sted 10. til 17. november. Det kan da bli vedtatt endringer i forvaltningsplanen og i annet regelverk som kan få betydning for fisket etter makrellstørje. Det vil derfor ikke være hensiktsmessig å vurdere vilkårene for et forsøksfiske for 2015 før etter at årsmøtet er gjennomført.

Oppsummering

Det er ventet at TAC på makrellstørje vil holde seg stabilt eller øke noe i 2015. Endelig avklaring kommer under ICCAT sitt årsmøte i november i år. Norge kan med andre ord forvente en kvote i 2015 tilsvarende kvoten for 2014. Fiskeridirektoratet tar sikte på å ta opp spørsmål om en eventuell

regulering av makrellstørje i 2015 etter at årsmøtet i ICCAT er avholdt, men inviterer reguleringsmøtet til å komme med eventuelle synspunkt som måtte foreligge på det nåværende tidspunkt.